

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ІННОВАТИКИ, ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ
ТА ІНФРАСТРУКТУРИ

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор Навчально-наукового інституту
інноватики, природокористування та
інфраструктури

Василь БРИЧ

“ 31 ”

2023 р.

ЗАТВЕРДЖУЮ

В.о. проректора з науково-педагогічної роботи

Віктор ОСТРОВЕРХОВ

2023 р.

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор Навчально-наукового інституту
новітніх освітніх технологій

Святослав ПИТЕЛЬ

“ 31 ”

2023 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА

з дисципліни «Екологічне управління»

Ступінь вищої освіти – бакалавр

Галузь знань: 10 «Природничі науки»

Спеціальність: 101 «Екологія»

Освітньо-професійна програма

«Екологічна безпека та охорона навколишнього середовища»

Кафедра екології та охорони здоров'я

Форма навчання	Курс	Семестр	Лекції, год	Практ., год	ІРС, год	Тренінг, КПЗ, год	СРС, год	Разом, год	Екзамен (сем.)
Денна	IV	7	40	26	4	10	70	150	7
Заочна	IV	7	8	4			138	150	8

Навчальна

ТЕРНОПІЛЬ - 2023

Робоча програма складена на основі освітньо-професійної програми підготовки бакалавра галузі знань 10 «Природничі науки» спеціальності 101 «Екологія» затвердженої Вченою Радою ЗУНУ (протокол № 10 від 24.06.2020 р.).

Робочу програму склав: канд. екон. наук, ст. викладач Леонід БИЦЮРА

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри екології та охорони здоров'я, протокол № 1 від 28. 08. 2023 р.

В. о. завідувача кафедри

к. е. н., ст. викладач

Леонід БИЦЮРА

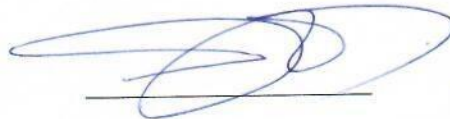
Розглянуто і схвалено групою забезпечення спеціальності «Екологія», протокол № 1 від 30. 08. 2023 р.

Голова групи
забезпечення спеціальності

к.е.н., ст. викл. Леонід БИЦЮРА

Голова ОПП

к.е.н., ст. викл. Леонід БИЦЮРА

СТРУКТУРА РОБОЧОЇ ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«ЕКОЛОГІЧНЕ УПРАВЛІННЯ»

1. Опис дисципліни «Екологічне управління»

Дисципліна – Екологічне управління	Галузь знань, спеціальність, СВО –	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів ECTS - 5	Галузь знань – 10 Природничі науки	Статус дисципліни обов'язкова Мова навчання українська
Кількість залікових модулів - 4	Спеціальність - 101 - Екологія	Рік підготовки: Денна - IV Заочна - IV Семестр: Денна – 7 Заочна – 7-8
Кількість змістових модулів - 3	Ступінь вищої освіти - бакалавр	Лекції: Денна – 40 год. Заочна - 8 год. Практичні заняття: Денна - 26 год. Заочна - 4 год.
Загальна кількість годин - 150		Самостійна робота: Денна - 70 год. Заочна - 138 год. Індивідуальна робота – 4 год. КПЗ – 5 год. Тренінг – 5 год.
Тижневих годин:: – 10 год., з них аудиторних – 5 год.		Вид підсумкового контролю - екзамен

2. Мета і завдання вивчення дисципліни «Екологічне управління»

2.1. Мета вивчення дисципліни

Мета курсу полягає у формуванні у здобувачів системи знань про принципи та складові екологічного управління, підготовка до практичного застосування цих знань в органах державного, регіонального та місцевого управління, на підприємствах різних форм власності.

2.2. Завдання вивчення дисципліни

У результаті вивчення дисципліни «Екологічне управління» студенти повинні знати:

- теоретико-методологічні основи системного екологічного управління;
- сучасний стан довкілля України та вміння оцінювати головні екологічні проблеми;
- принципи вирішення проблем гармонізації співіснування людства і природи;
- зміст законодавчих та нормативних засад екологічного управління;
- основи екологічного ліцензування, екологічного нормування і стандартизації;
- функції та діяльність спеціально уповноваженого центрального органу;
- систему виконавчої влади з питань екології та природних ресурсів;
- особливості місцевого екологічного самоврядування;
- особливості басейнових підходів до управління довкіллям, формування національної екологічної мережі.

У результаті вивчення дисципліни «Екологічне управління» студенти повинні вміти:

- виявляти причини виникнення екологічних проблем
- оцінювати взаємозв'язки між економічними та екологічними процесами та розуміти їх напрями управління
- формувати цілі, завдання та засоби регіонального екологічного управління;
- здійснювати всі види контролю за природоохоронною діяльністю;
- ефективно впроваджувати в життя заходи з охорони довкілля;
- займати активну життєву позицію, вміння оцінити стан навколишнього природного середовища;
- передбачити можливі наслідки та не допускати шкідливих впливів на довкілля;
- планувати, організовувати, контролювати заходи у сфері екології;
- чітко простежувати шляхи впливу людини на довкілля з усіма можливими екологічними наслідками.

У результаті вивчення дисципліни «Екологічне управління» студенти повинні володіти навичками:

- критичного аналізу основних результатів впливу господарської діяльності на екосистеми;
- вирішення проблем гармонізації співіснування людства і природи;
- формування системи державного екологічного управління;
- формування цілей, завдань та засобів регіонального (місцевого) екологічного управління;
- використання стандарту ISO 14001 в системі екологічного управління;
- володіння сучасними технічними засобами та інформаційними технологіями.

Завдання лекційних занять

Мета проведення лекцій полягає у тому, щоб ознайомити студентів із головними теоретичними і прикладними питаннями екологічного управління, міжнародними стандартами екологічного управління та їхньої ролі у вирішенні екологічних проблем в Україні.

Завдання лекційних занять полягає у:

- викладанні студентам у відповідності з програмою та робочим планом основних положень системи екологічного управління та можливостей їх використання в практичній фаховій діяльності;

– формуванні у студентів цілісної системи теоретичних і практичних знань із зазначеного курсу.

Завдання проведення практичних занять

Мета проведення практичних занять полягає у тому, щоб виробити у студентів практичні навички механізму організації та реалізації екологічного управління з метою їхнього використання в виробничій і управлінській діяльності.

Завдання проведення практичних занять:

- навчитися розробляти програми та стандарти у сфері екологічного управління;
- навчитись формувати цілі, завдання та засоби регіонального (місцевого) екологічного управління
- навчитися оцінювати соціально-економічну ефективність управлінських заходів у сфері екології;
- глибше засвоїти та закріпити теоретичні знання, одержані на лекціях.

2.3. Найменування та опис компетентностей, формування котрих забезпечує вивчення дисципліни:

- здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами і інших галузей знань/видів економічної діяльності).
- здатність застосовувати економічні та адміністративно-організаційні важелі стимулювання раціонального використання, охорони та відтворення природних ресурсів.

2.4. Передумови для вивчення дисципліни

Вивчення курсу «Екологічне управління» передбачає наявність систематичних та ґрунтовних знань із суміжних курсів («Екологічна безпека», «Менеджмент», «Моделювання і прогнозування екологічних ситуацій», «Економіки природокористування», «Охорони природи і заповідної справи», «Екологічне право»), цілеспрямованої роботи над вивченням спеціальної літератури, активної роботи на лекціях та практичних заняттях, самостійної роботи та виконання індивідуальних завдань.

2.5. Результати навчання

В результаті вивчення дисципліни студент повинен:

- уміти формувати ефективні комунікаційні стратегії з метою донесення ідей, проблем, рішень та власного досвіду в сфері екології;
- вибирати оптимальну стратегію проведення громадських слухань щодо проблем та формування територій природо-заповідного фонду та екологічної мережі;
- уміти застосовувати економічні та адміністративно-організаційні важелі стимулювання раціонального використання, охорони та відтворення природних ресурсів.

3. Програма навчальної дисципліни «Екологічне управління»

Змістовний модуль 1. Теоретичні та практичні основи екологічної і техногенної безпеки

Тема 1. Екологічне управління в системі «природа-суспільство»

Теоретико-методологічні основи системного екологічного управління. Розвиток уявлень рол систему «природа-суспільство». Історія розвитку екологічного управління. Завдання екологічного управління. Принципи та методи екологічного управління.

Тема 2. Проблеми системної гармонізації та принципи їх вирішення

Гармонізація взаємодії суспільства і природи. Ноосферні принципи вирішення проблем гармонізації. Регламентуючі принципи вирішення проблем гармонізації співіснування людства і природи (Декларація ООН з питань навколишнього середовища і розвитку, Ріо-де-Жанейро, 1992 р.).

Тема 3. Причини виникнення й загострення екологічних проблем в Україні.

Першопричини виникнення екологічних проблем України. Переважання ресурсо- та енергоємних галузей у структурі економіки. Неefективна система державного управління у сфері охорони навколишнього природного середовища та регулювання використання природних ресурсів. Фізичне та моральне зношення основних фондів. Недосконалість системи екологічної освіти та просвіти.

Тема 4. Сучасний стан довкілля в Україні та пріоритетні напрямки його екологічного оздоровлення.

Сучасний стан довкілля в Україні та головні екологічні проблеми. Проблеми раціонального використання, охорони і відтворення мінеральних, водних, земельних, лісових та біологічних ресурсів. Необхідність впровадження екосистемного підходу в галузеву політику. Удосконалення системи інтегрованого екологічного управління. Запровадження екологічно безпечних, ресурсо- та енергозберігаючих технологій, розвиток відновлюваних джерел енергії, нематеріального природокористування.

Тема 5. Нормативно-правові основи екологічного управління в Україні.

Закони України «Про охорону навколишнього природного середовища», «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року», «Про охорону атмосферного повітря», «Про рослинний світ», «Про тваринний світ», «Про екологічну мережу України», «Про природно-заповідний фонд України», «Про охорону атмосферного повітря», Земельний кодекс України, Водний кодекс України, Лісовий кодекс України, Кодекс України про надра.

Тема 6. Адміністративно-організаційні важелі та інформаційне забезпечення екологічного управління.

Екологічне ліцензування. Екологічне нормування і стандартизація. Стратегічна екологічна оцінка та оцінка впливу на довкілля. Екологічний аудит, екологічна сертифікація та маркування продукції.

Екологічний моніторинг стану навколишнього природного середовища. Міжнародне співробітництво у сфері охорони навколишнього природного середовища та забезпечення екологічної безпеки. Кадастрова інформаційна система. Екологічне картографування.

Тема 7. Економічний механізм екологічного управління

Основи економіки природокористування. Економічні важелі раціонального природокористування: прямі і побічні. Економічний механізм раціонального використання ресурсів. Економічна оцінка природних ресурсів як основа регулювання їх

ефективного використання. Рентні платежі за використання ресурсів, екологічні платежі і податки. Оцінка екологічних збитків і впливів. Види збитків, методи їх оцінок. Платежі за забруднення і інші негативні наслідки. Механізм відшкодування збитків. Економічний механізм стимулювання природоохоронної діяльності.

Тема 8. Система державного екологічного управління в Україні.

Ієрархія державної системи екологічного управління. Функції державної системи екологічного управління. Повноваження органів виконавчої та законодавчої влади в галузі екологічного управління. Державна екологічна політика. Основні засади, принципи та завдання екологічної політики держави в Україні.

Тема 9. Функції та діяльність спеціально уповноваженого центрального органу виконавчої влади з питань екології та природних ресурсів.

Положення про Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів України (Постанова Кабінету Міністрів України від 25 червня 2020 року № 614 «Деякі питання Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів»). Структура Міндовкілля. Основні завдання Міндовкілля. Роль Міндовкілля у формуванні та реалізації державної екологічної політики.

Тема 10. Регіональне екологічне управління.

Предмет та методи управління регіональним екологічним розвитком. Правове регулювання регіонального екологічного управління. Структура органів регіонального екологічного управління. Охорона навколишнього середовища регіону. Екологоорієнтоване рішення проблем розвитку регіону.

Тема 11. Система місцевого екологічного самоврядування.

Екологічні аспекти і функції місцевого самоврядування. Місцева екологічна політика, екологічні програми.

Тема 12. Система корпоративного екологічного управління.

Поняття корпоративного екологічного управління. Системні підходи до корпоративного екологічного управління. Міжнародні екологічні вимоги до системи корпоративного управління. Спеціальні функції системи корпоративного екологічного управління та його ефективність.

Тема 13. Розроблення та впровадження системи екологічного управління організаціями згідно з міжнародними стандартами серії ISO 14001.

Поняття про екологічні аспекти діяльності корпорації. Екологічна політика корпорації. Планування екологічної діяльності. Системи екологічного управління на підприємстві. Управління екологічними ризиками.

Тема 14. Система громадського екологічного управління

Форми участі громадськості в галузі екологічного управління. Законодавчі основи участі громадськості. Функції громадського екологічного управління. Неурядові організації в управлінні довкіллям. Роль громадських організацій у формуванні нового ставлення суспільства до природи.

Тема 15. Системи спеціального екологічного управління.

Басейнові підходи до управління довкіллям. Система басейнового управління. Басейнова політика європейської економічної спільноти. Функції системи басейнового управління. Законодавчі підстави для впровадження системи басейнового управління в Україні.

Формування національної екологічної мережі. Структурні елементи національної екологічної мережі. Організаційна інфраструктура національної економічної мережі.

Тема 16. Міжнародне співробітництво в галузі управління довкілля.

Глобалізація економіки й охорона навколишнього середовища. Досвід зарубіжних країн у сфері охорони навколишнього середовища. Екологічні ризики постіндустріального суспільства.

Міжнародне співробітництво України у сфері захисту та використання довкілля. Відповідність законодавчої і нормативної бази України міжнародним стандартам.

4. Структура залікового кредиту дисципліни «Екологічне управління» денна форма навчання

	Кількість годин					
	Лекції	Практ. заняття	Індивід. робота	Тренінг, КПЗ	Самостійна робота	Контрольні заходи
Змістовий модуль 1. Теоретичні та практичні основи екологічного управління						
Тема 1. Екологічне управління в системі «природа-суспільство»	2	1		4	4	Поточне опитування
Тема 2. Проблеми системної гармонізації та принципи їх вирішення	2	1			4	
Тема 3. Причини виникнення й загострення екологічних проблем в Україні	2	2	1		5	
Тема 4. Сучасний стан довкілля в Україні та пріоритетні напрямки його екологічного оздоровлення	2	2			4	
Тема 5. Нормативно-правові основи екологічного управління в Україні.	2	2			4	
Тема 6. Адміністративно-організаційні важелі та інформаційне забезпечення екологічного управління.	4	2	1		5	
Тема 7. Економічний механізм екологічного управління.	4	2			4	
Змістовий модуль 2. Системи державного, регіонального та місцевого управління						
Тема 8. Система державного екологічного управління в Україні	2	2		6	4	Поточне опитування
Тема 9. Функції та діяльність спеціально уповноваженого центрального органу виконавчої влади з питань екології та природних ресурсів.	2	1	1		5	
Тема 10. Регіональне екологічне управління	2	1			4	
Тема 11. Система місцевого екологічного самоврядування.	2	2			4	
Тема 12. Система корпоративного екологічного управління.	2	2			4	
Тема 13. Розроблення та впровадження системи екологічного управління організаціями згідно з міжнародними стандартами ISO 14001	4	2	1		5	
Тема 14. Система громадського екологічного управління	4	1			5	
Тема 15. Системи спеціального екологічного управління.	2	1			4	
Тема 16. Міжнародне співробітництво у галузі управлінням довкілля.	2	2			5	
Разом	40	26	4	10	70	150

заочна форма навчання

	Кількість годин			
	Лекції	Практ. заняття	Самостійна робота	Контроль- ні заходи
Змістовий модуль 1. Теоретичні та практичні основи екологічного управління				
Тема 1. Екологічне управління в системі «природа-суспільство»	1		9	Поточне опитування
Тема 2. Проблеми системної гармонізації та принципи їх вирішення		1	9	
Тема 3. Причини виникнення й загострення екологічних проблем в Україні	1		9	
Тема 4. Сучасний стан довкілля в Україні та пріоритетні напрямки його екологічного оздоровлення			9	
Тема 5. Нормативно-правові основи екологічного управління в Україні.	1		9	
Тема 6. Адміністративно-організаційні важелі та інформаційне забезпечення екологічного управління.		1	9	
Тема 7. Економічний механізм екологічного управління.	1		9	
Змістовий модуль 2. Системи державного, регіонального та місцевого управління				
Тема 8. Система державного екологічного управління в Україні	1		8	Поточне опитування
Тема 9. Функції та діяльність спеціально уповноваженого центрального органу виконавчої влади з питань екології та природних ресурсів.			9	
Тема 10. Регіональне екологічне управління	1		8	
Тема 11. Система місцевого екологічного самоврядування.			8	
Тема 12. Система корпоративного екологічного управління.	1		8	
Тема 13. Розроблення та впровадження системи екологічного управління організаціями згідно з міжнародними стандартами ISO 14001		1	8	
Тема 14. Система громадського екологічного управління	1		8	
Тема 15. Системи спеціального екологічного управління.		1	9	
Тема 16. Міжнародне співробітництво у галузі управлінням довкілля.			9	
Разом	8	4	138	150

5. ТЕМАТИКА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Змістовний модуль 1. Теоретичні та практичні основи екологічного управління

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 1.

Тема: Екологічне управління в системі «природа-суспільство». Проблеми системної гармонізації та принципи їх вирішення

Мета: ознайомитися теоретико-методологічними основами системного екологічного управління.

Питання для обговорення.

1. Теоретико-методологічні основи системного екологічного управління.
2. Розвиток уявлень рол систему «природа-суспільство».
3. Історія розвитку екологічного управління.
4. Завдання екологічного управління.
5. Принципи та методи екологічного управління.
6. Гармонізація взаємодії суспільства і природи.
7. Ноосферні принципи вирішення проблем гармонізації.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 2.

Тема: Причини виникнення й загострення екологічних проблем в Україні.

Мета: ознайомитися зі причини виникнення й загостренням екологічних проблем

Питання для обговорення.

1. Першопричини виникнення екологічних проблем України.
2. Переважання ресурсо- та енергоємних галузей у структурі економіки.
3. Неefективна система державного управління у сфері охорони навколишнього природного середовища та регулювання використання природних ресурсів.
4. Фізичне та моральне зношення основних фондів.
5. Недосконалість системи екологічної освіти та просвіти.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 3.

Тема: Сучасний стан довкілля в Україні та пріоритетні напрямки його екологічного оздоровлення.

Мета: ознайомитися з сучасним станом довкілля України та набути навичок оцінювання екологічних проблем.

Питання для обговорення.

1. Сучасний стан довкілля в Україні та головні екологічні проблеми.
2. Проблеми раціонального використання, охорони і відтворення мінеральних, водних, земельних, лісових та біологічних ресурсів.
3. Необхідність впровадження екосистемного підходу в галузеву політику.
4. Удосконалення системи інтегрованого екологічного управління.
5. Запровадження екологічно безпечних, ресурсо- та енергозберігаючих технологій, розвиток відновлюваних джерел енергії, нематеріального природокористування.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 4.

Тема: Нормативно-правові основи екологічного управління в Україні.

Мета: вивчити зміст законодавчих та нормативних засад екологічного управління.

Питання для обговорення.

1. Національні закони, стандарти та правила у галузі екологічного управління.
2. Закони України: «Про охорону навколишнього природного середовища». «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року», «Про охорону атмосферного повітря», «Про рослинний світ», «Про тваринний світ», «Про екологічну мережу України», «Про природно-заповідний фонд України», «Про охорону атмосферного повітря».
3. Кодекси: Земельний кодекс України, Водний кодекс України, Лісовий кодекс України, Кодекс України про надра.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 5.

Тема: Адміністративно-організаційні важелі та інформаційне забезпечення екологічного управління.

Мета: формувати уявлення та знання щодо основ екологічного ліцензування, екологічного нормування і стандартизації.

Питання для обговорення.

1. Екологічне ліцензування.
2. Екологічне нормування і стандартизація.
3. Стратегічна екологічна оцінка та оцінка впливу на довкілля.
4. Екологічний аудит, екологічна сертифікація та маркування продукції.
5. Екологічний моніторинг стану навколишнього природного середовища.
6. Кадастрова інформаційна система. Екологічне картографування.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 6.

Тема: Економічний механізм екологічного управління.

Мета: отримати знання щодо оцінювання взаємозв'язків між економічними та екологічними процесами та розуміти напрями управління ними.

1. Основи економіки природокористування.
2. Економічні важелі раціонального природокористування: прямі і побічні.
3. Економічний механізм раціонального використання ресурсів.
4. Економічна оцінка природних ресурсів як основа регулювання їх ефективного використання.
5. Рентні платежі за використання ресурсів, екологічні платежі і податки.
6. Оцінка екологічних збитків і впливів.
7. Види збитків, методи їх оцінок. Платежі за забруднення і інші негативні наслідки.
8. Механізм відшкодування збитків.
9. Економічний механізм стимулювання природозахисної діяльності.

Змістовий модуль 2. Системи державного, регіонального та місцевого управління

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 7.

Тема: Система державного екологічного управління.

Мета: ознайомитись із механізмом функціонування системи державного екологічного управління.

Питання для обговорення.

1. Ієрархія державної системи екологічного управління.
2. Функції державної системи екологічного управління.
3. Повноваження органів виконавчої та законодавчої влади в галузі екологічного управління.
4. Державна екологічна політика.
5. Основні засади, принципи та завдання екологічної політики держави в Україні.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 8.

Тема: Функції та діяльність спеціально уповноваженого центрального органу виконавчої влади з питань екології та природних ресурсів. Регіональне екологічне управління

Мета: вивчити функції та діяльність спеціально уповноваженого центрального органу виконавчої влади з питань екології та природних ресурсів, отримати вміння щодо формування цілей, завдань та засобів регіонального екологічного управління.

Питання для обговорення.

1. Положення про Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів України (Постанова Кабінету Міністрів України від 25 червня 2020 року № 614 «Деякі питання Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів»).
2. Структура Міндовкілля. Основні завдання Міндовкілля.
3. Роль Міндовкілля у формуванні та реалізації державної екологічної політики.
4. Предмет та методи управління регіональним екологічним розвитком.
5. Правове регулювання регіонального екологічного управління.
6. Структура органів регіонального екологічного управління.
7. Екологоорієнтоване рішення проблем розвитку регіону.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 9.

Тема Система місцевого екологічного самоврядування.

Мета: ознайомитись із системою місцевого екологічного самоврядування

Питання для обговорення:

1. Екологічні аспекти і функції місцевого самоврядування.
2. Місцева екологічна політика, екологічні програми.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ – 10.

Тема: Система корпоративного екологічного управління.

Мета: вивчення системи корпоративного екологічного управління

Питання для обговорення.

1. Поняття корпоративного екологічного управління.
2. Системні підходи до корпоративного екологічного управління.
3. Міжнародні екологічні вимоги до системи корпоративного управління.
4. Спеціальні функції системи корпоративного екологічного управління та його ефективність.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 11.

Тема: Розроблення та впровадження системи екологічного управління організаціями згідно з міжнародними стандартами ISO 14001.

Мета: отримати знання із змістом стандарту ISO 14001 та його використання в системі екологічного управління.

Питання для обговорення:

1. Діяльність Міжнародної організації зі стандартизації та її роль в формуванні системі екологічного управління
2. Поняття про екологічні аспекти діяльності корпорації.
3. Екологічна політика корпорації. Планування екологічної діяльності.
4. Системи екологічного менеджменту на підприємстві.
5. Управління екологічними ризиками.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 12.

Тема: Система громадського екологічного управління. Системи спеціального екологічного управління

Мета: вивчити особливості та засоби громадського екологічного управління, знати особливості басейнових підходів до управління довкіллям, формування національної екологічної мережі.

Питання для обговорення.

1. Форми участі громадськості в галузі екологічного управління.
2. Законодавчі основи участі громадськості.
3. Функції громадського екологічного управління.
4. Неурядові організації в управлінні довкіллям.
5. Роль громадських організацій у формуванні нового ставлення суспільства до природи.
6. Басейнові підходи до управління довкіллям.
7. Система басейнового управління.
8. Басейнова політика європейської економічної спільноти.
9. Функції системи басейнового управління.
10. Законодавчі підстави для впровадження системи басейнового управління в Україні.
11. Формування національної екологічної мережі. Структурні елементи національної екологічної мережі.
12. Організаційна інфраструктура національної економічної мережі.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 13.

Тема: Міжнародне співробітництво у галузі управлінням довкілля.

Мета: ознайомитись із розвитком міжнародного співробітництва у галузі управлінням довкілля.

Питання для обговорення.

1. Глобалізація економіки й охорона навколишнього середовища.
2. Досвід зарубіжних країн у сфері охорони навколишнього середовища. Екологічні ризики постіндустріального суспільства.
3. Міжнародне співробітництво України у сфері захисту та використання довкілля. Відповідність законодавчої і нормативної бази України міжнародним стандартам.

6. Комплексне практичне індивідуальне завдання

Індивідуальні завдання з дисципліни «Екологічне управління» виконуються самостійно кожним студентом на основі вільного вибору теми завдання. КПЗ охоплює усі основні теми дисципліни. Метою виконання КПЗ є поглиблення знань студентів у тих темах курсу, що найменш розглядаються у лекційних і практичних заняттях. При виконанні та оформленні КПЗ студент може використати комп'ютерну техніку, інформацію з Інтернету, статистичний, довідковий та інші необхідні матеріали. Виконання КПЗ вимагає від студентів навичок опрацювання статистичних показників, вміння робити еколого-економічні розрахунки, аналізувати і систематизувати використану інформацію, робити висновки та рекомендації щодо вирішення поставлених екологічних проблем. КПЗ оцінюється за 100 – бальною шкалою з наступним її переведенням у середньозважену величину в залежності від питомої ваги відповідної складової залікового кредиту.

Варіанти КПЗ з дисципліни «Екологічне управління»

1. Історія розвитку відносин „природа-суспільство”.
2. Закономірності взаємодії суспільства і природи: екологічний підхід.
3. Сучасні вимоги до екологічного управління.
4. Поняття теоретико-методологічних основ екологічного управління.
5. Методологія системно-екологічного підходу в управлінні.
6. Теоретико-прикладні основи системного екологічного управління.
7. Сучасна методологія системного екологічного управління.
8. Наукові основи системної організації екологічного управління.
9. Функції та ієрархія державної системи екологічного управління.
10. Органи державного екологічного управління.
11. Спеціальні функції державного екологічного управління.
12. Екологічне нормування та ліцензування як функції державного екологічного управління.
13. Сутність і особливості корпоративного управління.
14. Системи і важелі корпоративного управління.
15. Передумови і вигоди від впровадження системи корпоративного екологічного управління.
16. Призначення і основні принципи створення системи корпоративного екологічного управління.
17. Спеціальні функції системи корпоративного екологічного управління.
18. Екологічні аспекти і функції місцевого самоврядування.
19. Місцева екологічна політика, програми.
20. Роль та функції громадського екологічного управління.
21. Система басейнового управління.
22. Система управління формуванням національної екологічної мережі.
23. Основи платного природокористування в Україні.
24. Економічні збитки та критерії для розрахунку платежів за природокористування.
25. Причини ринкової і державної неефективності в сфері охорони навколишнього середовища.
26. Досвід зарубіжних країн у сфері охорони навколишнього середовища.
27. Міжнародне співробітництво України у сфері захисту та використання довкілля.
28. Визначення пріоритетів екологічно безпечного розвитку.
29. Регіональне екологічне управління.
30. Роль державних та громадських організацій у здійсненні регіонального екологічного управління.

Самостійна робота

№ п/п	Тематика
1.	Причини виникнення екологічних проблем
2.	Оцінка сучасної глобальної екологічної ситуації.
3.	Екологізація сфер людської діяльності: проблеми і завдання.
4.	Екологічна політика держав в історичному, культурному і економічному вимірі.
5.	Екологічна експертиза та сертифікація як функції державного екологічного управління.
6.	Механізми ефективного функціонування системи корпоративного екологічного управління.
7.	Форми участі громадськості в поширенні екологічних знань (освіти).
8.	Система управління екологічною безпекою.
9.	Специфіка інформаційних систем екологічного управління.
10.	Завдання системи екологічної інформації.
11.	Роль регіональної інформаційної системи в забезпеченні охорони довкілля.
12.	Засади екологічної політики економічно розвинених країн.

1. Тренінг з дисципліни.

Тематика: Оцінка стану навколишнього середовища регіону

1. Процедура впровадження системи екологічного управління організаціями згідно з міжнародними стандартами ISO 14001
2. Розроблення програми екологічного управління на рівні територіальної громади.

2. Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

У процесі навчання дисципліни «Екологічне управління» використовуються наступні засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання:

- стандартизовані тести;
- поточне опитування;
- заліково-модульне тестування та опитування;
- презентації результатів виконаних завдань та досліджень;
- оцінювання результатів КПЗ;
- студентські презентації та виступи на наукових заходах;
- інші види індивідуальних та групових завдань;
- екзамен.

3. Критерії, форми поточного та підсумкового контролю

Підсумковий бал (за 100-бальною шкалою) з дисципліни «Екологічне управління» визначається як середньозважена величина, в залежності від питомої ваги кожної складової залікового кредиту:

Заліковий модуль 1	Заліковий модуль 2	Заліковий модуль 3 (підсумкова оцінка за КПЗ, тренінг)	Заліковий модуль 4 (екзамен)
20%	20%	20%	40%
1. Опитування (тестування) на заняттях: 7 тем по 5 балів – мах 35 балів. 2. Письмова робота – мах 65 балів.	1. Усне опитування (тестування) на заняттях: 9 тем по 5 балів – мах 45 балів. 2. Письмова робота – мах 55 бали.	1. Підготовка КПЗ – мах 40 балів. 2. Захист КПЗ – мах 40 балів. 3. Участь у тренінгах – мах 20 балів.	1. Тестові завдання (10 тестів по 2 бали) – мах 20 балів. 2. Теоретичні питання (1) – мах 20 балів. 3. Практичні завдання (2) – мах 60 балів.

Шкала оцінювання:

За шкалою університету	За національною шкалою	За шкалою ECTS
90–100	відмінно	A (відмінно)
85–89	добре	B (дуже добре)
75–84		C (добре)
65–74	задовільно	D (задовільно)
60–64		E (достатньо)
35–59	незадовільно	FX (незадовільно з можливістю повторного складання)
1–34		F (незадовільно з обов'язковим повторним курсом)

4. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна

№	Найменування	Номер теми
1	Електронний варіант лекцій	1–16
2	Тестові завдання (електронний варіант)	1–16
3	Контрольні роботи (у т. ч. електронний варіант)	1–16

Рекомендовані джерела інформації

1. Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року: Закон України від 28.02.2019 р. № 2697-VIII. *Відомості Верховної Ради (ВВР)*. 2019. № 16, ст. 70.
2. Про охорону атмосферного повітря: Закон України від 16.10.1992 р. № 2707-XII. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 1992. № 50, ст. 678.
3. Про охорону навколишнього природного середовища: Закон України від 25.06.1991 р. № 1264-XII. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 1991. № 41, ст. 546.
4. Про оцінку впливу на довкілля: Закон України від 23.05.2017 р. № 2059-VIII. *Відомості Верховної Ради (ВВР)*. 2017. № 29, ст. 315.
5. Про стратегічну екологічну оцінку: Закон України від 20.03.2018 р. № 2354-VIII. *Відомості Верховної Ради (ВВР)*. 2018. № 16, ст. 138.
6. Берзіна С. В. та ін. Системи екологічного управління: сучасні тенденції та міжнародні стандарти. Посібник. К: Інститут екологічного управління та збалансованого природокористування, 2017. 134 с.
7. Газуда Л. М., Ерфан В. Й., Лизанець. Навчально-методичний комплекс з курсу „Організація управління в екологічній діяльності” для студентів IV курсу хімічного факультету за напрямом підготовки 0708 – Екологія, спеціальністю 6.070801 – Екологія, охорона навколишнього середовища та напрямом підготовки 6.030508 „Фінанси і кредит”. Ужгород, 2015. 62 с.
8. Горун М. В. Пиріг Г. І., Файфура В. В., Федірко М. М. Екологія: навчальний посібник. Тернопіль, 2019. 156 с.
9. Добровольський В.В. Екологічний ризик: оцінка і управління: Навчальний посібник. Миколаїв: Вид-во ЧДУ ім. П. Могили, 2010. 216 с.
10. Екологічне управління в європейських країнах: методи економічного регулювання й досвід для України: наукова доповідь [В. С. Кравців, П. В. Жук, Ю. І. Стадницький та ін.]; ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М.І. Долишнього НАН України»; [наук. ред. В.С. Кравців]. Львів, 2020. 97 с.
11. Екологічне управління джерел енергії. Від традиційних до сучасних і перспективних: Навчальний посібник / Львів: «Новий Світ- 2000», 2020. 277 с.
12. Краснянський М. Ю. Екологічне управління: навчальний посібник. Київ: Видавничий дім «Кондор», 2018. 180 с.
13. Платформа рішень для менеджерів природоохоронної діяльності. URL: <http://ecolog-ua.com>.
14. Семерня О. М. Екологічне управління: навчальний посібник. URL: <http://elar.kpnu.edu.ua:8081/xmlui/bitstream/handle/123456789/1981/Semernia-O.M.-Ekolohichna-bezpeka.pdf?sequence=1&isAllowed=y>.
15. Шматков Г. Г., Корабльова А. І., Стрілець Р. О., Прокоф'єв І. Б. Стратегічна екологічна оцінка: запорука сталого розвитку та екобезпеки. Підручник для ВНЗ. Дніпро: ДВНЗ ПДАБА, 2019. 262 с.

16. Bennett, Nathan J., et al. Environmental stewardship: a conceptual review and analytical framework. *Environmental management*. 61. 2018. P. 597-614.
17. Salim H. K., et al. Global trends in environmental management system and ISO14001 research. *Journal of cleaner production*. 170. 2018. P. 645-653.
18. Schaltegger S., Roger B., H. Petersen. An introduction to corporate environmental management: Striving for sustainability. Routledge, 2017.

internet-ресурси

1. Міністерство екології та природних ресурсів України: офіційний сайт. URL: <https://menr.gov.ua/>
2. Державна служба геології та надр України. <https://www.geo.gov.ua/>
3. Державна служба України з надзвичайних ситуацій. <https://www.dsns.gov.ua/>
4. Державне агентство водних ресурсів України. <https://www.davr.gov.ua/>
5. Державне агентство земельних ресурсів України. <https://land.gov.ua/>
6. Державне агентство лісових ресурсів України. <https://forest.gov.ua/>
7. Державний класифікатор надзвичайних ситуацій ДК 019:2010. <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/va457609-10>
8. Положення про державну систему моніторингу довкілля. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/391-98-%D0%BF>
9. ДСТУ ISO 14001:2015 Системи екологічного управління. URL: http://quality.nuph.edu.ua/wp-content/uploads/2018/10/%D0%94%D0%A1%D0%A2%D0%A3-ISO_14001-2015-.pdf.
10. Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року: Закон України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2818-17#Text>.